

Nr 361.

Av herr **Tengdahl**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 269, med förslag till lag med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens m. m.

Det i Kungl. Maj:ts proposition, nr 269, framlagda förslaget till lag mot vissa former av illojal konkurrens innehåller i 1 § ett stadgande, som, med den avvikelse allenast, som orden »under den tid tjänsteavtalet är gällande» innebära, överensstämmer med ett i patentlagstiftningskommitténs förslag till lag mot illojal konkurrens förekommande stadgande om skydd för yrkeshemligheter.

Nämnda kommittéförslag gav Svenska uppfinnareföreningen anledning att till Kungl. Maj:t ingå med en skrivelse, vari bl. a. hemställes, att i det föreslagna skyddet för yrkeshemligheter måtte vidtagas även annan begränsning än den, som Kungl. Maj:t nu funnit sig böra förorda. Föreningen yttrade i sådant avseende följande:

»I 16 § av förslaget stadgas straff och skadestånd för i näringsverksamhet anställd person, som, medan han är kvar i tjänsten eller inom loppet av ett år efter det han lämnat densamma, i avsikt att bereda sig eller annan någon fördel eller att skada göra obehörigen använder sig av eller yppar något fabrikationssätt, någon anordning, något affärsförhållande eller någon annan omständighet, varom han under anställningstiden erhållit kännedom och som han vet utgöra en arbetsgivares eller den förre arbetsgivarens yrkeshemlighet. Att detta stadgande, såsom kommittén tydligt framhåller, skall kunna avse även sådana yrkeshemligheter, vartill den anställde själv är upphovsman och om vilka han endast genom sig själv erhållit kännedom, har inom föreningen framkallat mycket stora betänkligheter ur olika synpunkter.

Kommittén yttrar i motiven (sid. 311) att, om den anställde under tjänstetiden själv gjort en uppfinning, som till följd av överenskommelse

eller med hänsyn till de särskilda omständigheter, under vilka den gjorts, måste anses tillkomma principalen, åtnjuta denne senare skydd jämväl för en sådan uppfinning, om den utgör en yrkeshemlighet. Detta yttrande har ansetts giva yttryck för en uppfattning, som icke överensstämmer med den i vårt land hittills tillämpade och av föreningen alljämt starkt hävdade principen i fråga om den uppfinnaren tillkommande primära rätten att söka patent. Då sistnämnda rätt enligt gällande patentförordning kunde övergå på arbetsgivaren endast genom särskild skriftlig överlåtelse, som vid sökandet av patent måste företes, innebure det anförda uttalandet ett avsteg från gällande rätt och ett föregripande till uppfinnarnas nackdel av den stundande revisionen av patentförordningen. Därvid har ock framhållits, att svensk rätt icke kan bestämma över, vem rätten till patentskydd i utlandet tillkommer, emedan rätten till patent där regleras av varje lands inhemska lagstiftning enligt ganska olikartade principer; äganderätten till uppfinningen även för utlandet kunde därför icke anses vara arbetsgivarens *endast* på den grund att denne ägde rätt att söka patent i Sverige eller därför att han här sökt patent, ehuru väl hans ansökan här i riket på grund av Pariskonventionens prioritetsrättsbestämmelser under vissa omständigheter kunde inverka på möjligheten för uppfinnaren att förvärva giltigt patentskydd i främmande länder.

Från en i viss mån annan synpunkt har framhållits, att kommittén icke lämnat något tydligt svar på spørsmålet, när i fråga om en yrkeshemlighet den för det ifrågavarande stadgandets tillämplighet nödvändiga förutsättningen, att yrkeshemligheten skall vara arbetsgivarens, skall anses vara för handen. Ett uttalande av kommittén (sid. 308) syntes innebära, att såsom en arbetsgivarens yrkeshemlighet skulle räknas varje omständighet, som vore för hans rörelse egendomlig och icke känd för ett flertal utomstående, samt vars bevarande åt företaget vore av vikt för detta, men i det ovan återgivna uttalandet syntes kommittén vilja för frågan, när en yrkeshemlighet skulle anses vara arbetsgivarens, tillmäta betydelse åt förhållandet mellan arbetsgivaren och yrkeshemlighetens upphovsman. Möjligen betraktade kommittén en yrkeshemlighet såsom ett slags förmögenhetsobjekt, som, ursprungligen tillkommande upphovsmannen, kunde såsom annan egendom från denna övergå till annan person. Med en dylik uppfattning skulle arbetsgivaren icke åtnjuta skydd för en i hans verksamhet använd yrkeshemlighet, varom han, låt vara på ett fullt hederligt sätt, utan att härleda någon rätt från hemlighetens upphovsman, lyckats erhålla kännedom exempelvis genom ett meddelande från tredje man eller genom någon icke allmänt tillgänglig publikation.

Om emellertid en yrkeshemlighet vore av sådan beskaffenhet, att den kunde bliva föremål för patentskydd, berodde det i första hand på patentlagens bestämmelser, vem som vore berättigad att erhålla patent å densamma. Skulle nu i dylikt fall skyddet såsom yrkeshemlighet kunna tillkomma en person, t. ex. arbetsgivaren, och rätten att erhålla patent en annan, t. ex. den anställde uppfinnaren, skulle ett utnyttjande av den rätt, patentlagstiftningen tillerkände den senare, kunna förhindras av det förstnämnda skyddet, och detta kunde icke vara riktigt. Eller ock vore det kommitténs mening, att en sådan yrkeshemlighet, som vore en patenterbar uppfinning, skulle kunna betraktas såsom arbetsgivarens tillhörighet endast under förutsättning, att denna även innehade anspråket på erhållande av patent i Sverige. Då måste emellertid det nyss anförda uttalandet av kommittén i viss mån innebära ett föregripande av den stundande revisionen av patentlagen, enär det ingalunda kunde anses såsom ett axiom, att en arbetsgivare skulle kunna vara berättigad att söka patent enbart på grund av överenskommelse med uppfinnaren och ännu mindre allenast på grund av särskilda omständigheter vid uppfinningens tillkomst. I vissa länder kunde patent endast beviljas på grund av ansöknings av uppfinnaren själv och tydligt vore, att det för en anställd uppfinnare kunde bliva förenat med svårigheter att förvärva patent i ett dylikt land, om uppfinningen såsom yrkeshemlighet betraktad skulle anses tillkomma arbetsgivaren. Visserligen torde det ifrågavarande stadgandet enligt vad kommittén i motiven (sid. 257) antytt trots ordalagen icke vara avsett att omfatta andra handlingar än sådana, som begåtts inom riket, men förvärvandet av patent i utlandet skedde ju vanligen genom förmedling av ett svenskt patentombud.

På grund av vad sålunda i frågan förekommit har föreningen kommit till den bestämda uppfattningen, att skyddet för yrkeshemligheter icke bör sträcka sig till sådana hemligheter, till vilka den anställde själv är upphovsman, vare sig de äro uppfinningar eller icke.»

I propositionen säger nu föredragande departementschefen, efter att hava omnämnt denna uppfinnareföreningens skrivelse, att densamma icke ansetts böra föranleda någon åtgärd. Kommittén hade, såvitt departementschefen kunnat finna, icke åsyftat att taga principiell ståndpunkt till spörsmålet om en anställds rätt till uppfinningar, som han gjorde under anställningstiden. Kommittén hade endast uttalat, att i sådana fall, då en viss uppfinning måste anses tillkomma principalen, denne, om uppfinningen utgjorde en yrkeshemlighet, därför åtnjöte skydd. Huruvida ett dylikt fall vore för handen, kunde utrönas först genom en

utredning av det mellan principalen och den anställde bestående obligatoriska förhållandet.

Även om vad justitieministern sålunda yttrat är fullt riktigt, synes emellertid uppfinnareföreningens framställning böra vinna beaktande.

Då man låtit stadgandet i fråga omfatta även sådana yrkeshemligheter, till vilka den anställde själv är upphovsman, har man måst med avseende å sådana yrkeshemligheter i begreppet »arbetsgivarens yrkeshemlighet» inlägga den betydelsen, att arbetsgivaren genom tjänst-avtalet eller på annat sätt skulle hava av upphovsmannen förvärvat deunes rätt. Om nu någon motsvarande fordran icke finnes med avseende å andra yrkeshemligheter, utan det i fråga om dem skall vara nog med en faktisk varje rättsgrund saknande »besittning», så innebär ju detta först och främst en oklarhet i begreppen. Men det är fara värt, att, då den distinktion, som sålunda avses i fråga om yrkeshemligheter, till vilka den anställde är upphovsman, icke kommit till uttryck i lagtexten, även med avseende å sådana yrkeshemligheter det faktiska tillgodogörandet av desamma i tillämpningen skall anses vara tillfyllest.

Beträffande sådana yrkeshemligheter, som utgöra patenterbara uppfinningar, är frågan av särskild betydelse, enär man genom att söka patent å en sådan uppfinning givetvis kan sägas i avsikt att bereda sig fördel använda sig av uppfinningen. Då frågan om rätten till patent å av anställda gjorda uppfinningar är synnerligen svårlöst och omtvistad, torde trakasserier kunna uppstå av ett mot de anställda riktat straffhot, som kan omfatta även sökandet av patent å egna uppfinningar. Framhållas må här, att det ur det allmännas synpunkt synes vara förmånligare, att en patenterbar uppfinning blir patenterad, varigenom den i sinom tid kommer hela allmänheten till godo, än att den blir bevarad såsom en enskild arbetsgivares yrkeshemlighet.

Givetvis kan en anställd under vissa omständigheter, exempelvis på grund av uttryckligt avtal, vara rättsligen förpliktad att ej använda sig av eller yppa en sin egen uppfinning och om han bryter mot denna sin förpliktelse bliva skadeståndsskyldig. Men att kriminalisera ett sådant avtalsbrott synes ej vara lämpligt. Man bör åtminstone såtillvida kunna fritt disponera över resultatet av sin egen tankeverksamhet, att man ej därigenom kommer i kollision med någon straffparagraf. Det kan vara fråga om en epokgörande uppfinning, vars yppande har en betydelse, i jämförelse varmed den skada, arbetsgivaren kan lida, måste spela en underordnad roll.

En arbetsgivare kan med en hos honom icke anställd uppfinnare hava gjort avtal om en uppfinning, som arbetsgivaren vill använda såsom

yrkeshemlighet. För det fall, att den icke anställde uppfinnaren yppar denna uppfinning, ifrågasättes icke något straff. En anställd uppfinnare synes i detta avseende böra hava samma rättsställning.

I syfte att sådana uppfinningar, till vilka den anställde själv är upphovsman, icke må omfattas av det lagstadgade skyddet och då det samma bör vara fallet med andra yrkeshemligheter, varom den anställde oberoende av anställningen erhållit kännedom, hemställes

att riksdagen ville besluta den ändring i Kungl. Maj:ts prop. nr 269, att i 1 § i stället för orden »varom han under anställningstiden erhållit kännedom och som han vet utgöra en arbetsgivarens yrkeshemlighet» insättes »som tillgodogöres i arbetsgivarens rörelse och därigenom kommit till den anställdes kännedom och som honom veterligen utgör en yrkeshemlighet för nämnda rörelse.»

Stockholm den 29 mars 1919.

Knut A. Tengdahl.